

UJ UTAKON

1931 tavaszra a jelek szerint különbözni fog az eddigiek-től. Az ifyentájt még a kanadaiakat is rendszerint előfogy "magyaros" tavasz láz, lelkesedés és fellegvárak építése helyett komoly, sőt nem egy esetben komor számítás és megfontolt, mérsekelt tervezés foglalja majd el a koponyákban a szalmaing-tűz helyét. Mindennek pedig igen alapos oka és sötét háttere van. 1931 tavaszára Kanada is elérkezett arra a pontra, amikor akarva, nem akarva be kell hódolnia annak a sokszor lebecsült "skót" elvnek, amely a sziklás szigetország szegényes körülményből kiindulva a fukarságig menő takarékoság jellegzetes alakjává avatta a hangvirágok földjének szoknyás férfi népét.

Takarékoskodni az energiával! Ez lett Kanadában is a jelszó, ahol pedig a legutóbbi időkig olyan pocskólas foyt emberanyaggal, élő és élettelen vagyonnal, természeti kincsekkel, mezőgazdasági és ipari terményekkel, aminőt talán még nem látott eddig a világ. De amint minden farsangnak eljön a bőjtje, úgy Kanada is csatlakozott ebben a világ többi országaihoz, melyek mind a világháború gazdasági utókövetkezményeit nyögik. Csodák csodája ezt elismerik még a franciák is, noha talán ők az egyedüli nemzet, melynek ha nem is éppen egyenes uton, de sikerült legalább az aranyát megmenteni — ha férfi-témének virágát a harcra fel is áldozta.

A helyzettel tehát számolnia kell Kanada mindenegyes lakosának. És a mai világban szinte el sem volna képzelhető, hogy bárki is kivonja magát az alól a felelősség alól, amellyel önnönmagának tartozik. És számol mindenegyes magyar is, még pedig kétféleképpen. Az egyik csoport — és hisszük, hogy ezek vannak kevesebben — még mindig azt a nótát füttyül, hogy "voltam én szegény ember az Óhazában eleget s nem azért jöttem Kanadába, hogy itt akármilyen munkát, akármilyen bérért elváljalak..." Azok azonban, akik sokan, nagyon sokan vannak, nem kalandgyűből, hanem megélhetési kényyszerűséből jöttek ide: egészen másképpen gondolkoznak.

Ma már mindenki jól tudja, hogy a mai világban még Kanadában sem lehet sült galambot fogni. Ezt a csoportot ma már azok sem izzentik, akik hosszú, boldogabb éveket töltöttek ebben az országban — hát még a néhány esztendeje vendégeskedő kanadai magyar! Az tehát nyilvánvaló, hogy az országnak önnönmagát kell újból felépítenie. Erre pedig csak a munkában, önfeláldozásban valógatást nem ismerő takarékoság képes. És joggal hozzáteljük azon véleményünket is, hogy más nemzetiségek aránylag szerencsésebb elhelyezkedésének, sikeresebb zöldre vergődésének épen nem az volt oka, hogy a magyarság talán nem vehetné fel a versenyt a legkülönb népfajokkal — hanem mindezt legfőképpen a nyugot nem hagyó szalmaingtelkesedés, kalandvágy, a nem létező jobb, magasabb munkabérekért Kolumbus-jeggyel való utazgatás: egyzóval az energiánkkal való takarékoskodás hiánya felelős.

Tavasza tehát új kilátásokkal, új utakon indul el Kanada és meg lehetünk arról győződve, hogy ha mindenki komolyan veszi a súlyos idők intó szavát — még nincs veszte a fejének legalább a nyele. Arról ma már ne álmodozzék senki, hogy vagonokat fog gyűjteni Kanadában, de arra igenis számíton minden magyar, hogy takarékos, észszerű beosztással tud magának alapítani egy kis hájkot valahol a nagy Dominion valamelyik zugában, ahol napi munkája után nyugodtan hajthatja álmora fejét és nem kell az éhségtől, hidegtől, lelki elborulástól rettegni, mint ennek a szomoruan cudar tének nehezen múló utolsó hónapjaiban.

BANYASZÉLET

A "Kanadai Magyar Újság" eredeti tárcaja.
WAYNE, Alberta.

Vonat, amelyről csak az I-mént szállottam le, dohogva, prúszkóivó kigyózik tova a kanyargós völgyben, mely helyenként nem szélesebb néhány száz lábnál és talán száz mérföld hosszú, elágazásával együtt.

Itt, ahol állók, a kis bányatelep állomásánál is csak olyan széles, hogy valamikor utógóló kedvemben keletnek is, meg nyugatnak is megdobtam volna a meredek agyagfalat, mely két oldalról a völgyet határolja.

Első pillanatra is látom, hogy vízmosásban vagyok, még pedig az ezredévek előtti kanadai gleccserek egyikének vízmosásában. A történelem előtti idők félelmetes vízözönzeit azonban most hiába keresnénk itt.

Porszáraz, égnekmeredő, nővénytelen agyagfalak jelzik csak a gigantikus vizek ószi utját és a "vizet" a völgy fenekén szegyenkező ér, melyet még a belehulló faág is kitérít útjából. Bezeg nem így volt ez egykor, néhány évezred előtt.

A Sziklás Hegység sok évszázados faóriásait tehetetlen forgácsként sodorta magával az ár és völgyön, le a Nagy tavakon át a tengerbe. Néha meg, haragos kedvében kitépett erdőket, összezúzott ósállathullákat rakott halomra a horpadásokban, a mai kőszántételeknek vetve meg alapját.

Mert ez az albertai kőszántételek. A levegőben kőszántételek terpeszkedik. Körülöttem rendetlen szeszivisszaságban építetlen, viseltes bányaszlakások, kisebkek, nagyobbak. Közöttük egy-egy "hotel".

Az állomás mögött impozáns iskolapépület. A zsbongó gyermekcsereg épen most tudni ki belőle. Legtöbbje sápadt, kopottas bányászgyerek.

Szembem a sinek tulsó oldalán a bányavállalatok egyikének "Rose Deer" nevű aknája. Éstetlenül, összetakolt, kormos épületszárnyak, cölöpökön állva. Az egyik épületszárny hosszan, meghajolva nyúlik a réteges, vízmosásos hegyoldal felé és belefurva orrát, eltűnik a földben. Olyanforma, mint a kanadai bevándorlói hatóságok — sikátor-szerű kanyargós folyosói, vagy még annál is rosszabb.

Egy cső sísteregve gözt okád, a cölöpépítmény reng és a kötelek megfeszülve huzzák felszínre a föld mélyéből a szeneskocsi sort.

Az utolsó kocsiiban, hordágyra fektetve, vérző hústömeg. Pár órával ezelőtt füttyörszerve ment le a bányába. Sapkája ernyője felett lobogva égett a bányaszlámpa lángja. Percekkel ezelőtt még ember .volt. Bányász.

Most hozzák véresen, összezúva. A nép, iskolagyerekek összefutnak. Két senyves ruhájú bányász lemelei, hozzá a rudak közé feszített lepedőn a vérző tetemet.

KANADAI MOZAIK

(Folytatás)

Fontos volt az is rájuk, hogy tudták, hálások lesznek a négerék, nem ellenségek. Eppen olyan fontos volt ez, mint megnyerni az indiánok barátságát, megbecsülését és bizalmát. Sok nyelvű, sokfelől összeverődött nép országban csak a kölcsönös megbecsülés és tisztelet magvetéséből fakad virágzó jövő.

Ez a különös "vasuti társaság", melynek egyetlen centiméternyi vasuti sine sem volt soha lerakva s amelynek ügynőket az emberiség tiszteletrémeltő hősei voltak: ez példázathatn legjobban azt a szellemet mely évszázadok óta uralkodik ebben a mérhetetlen kiterjedésű birodalomban.

Össze vannak kovácsolva egy hatalmas állami szervezetbe, de nem lehetne azt mondani, hogy nincsenek ellentétek. Kelet az 'par fészke, míg nyugat földmívelő jellegű. Ki tehát arról hogy ennek a két dolgnak az érdekei nem mindig azonosak.

A legnagyobb városok keleten vannak. A politikai székhely a jelentéktelenebb városok közé tartozik. Ottawa a régi "Ottawa" indiánok törzsről van elkeresztelve. Quebec és Montreal francia és katolikus városok maradtak. Talán Toronto a leeurópaisabb városa Kanadának. Minden család lehetőleg külön házában lakik. A legkisebb lakások négy-öt szobásak s fűdőszobával mind fel van szerelve.

Az aggkori biztosítás, amit az állam hajt végre s mely abból áll, hogy bizonyos életkor után mindenkinek évi 200 dollár jár az állampénztárból, továbbá a most kialakulóban levő munkásbiztosítás szerelés szempontból kiválóan érdekes államművelészik Kanadát. Az elv az, hogy éheesen senkinek sem szabad járni, tisztességes munkabért, tisztességes életnivó dukál minden kitartó munkásnak. Nyomorban leginkább azok vannak, akik vándorműdra barangolnak ebben az országban s nincs idejük sehol sem arra, hogy meggyökeresedjenek.

Egyébként nagyon egyforma mindenfelé akár az a kép, amely az állomásokon élénk tá-

ru, az árak sem nagyon különböznek. Karakterbeli különbség inkább csak általában véve Kelet és Nyugat között van.

Nyugaton ritkábbak a városok, sűrűbbek a tanyák. Az angol telepítés a "tanyarendszerrel" történik. Földjén építi fel a farmer a lakóházát. A faluban csak alig pár ember lakik: az orvos, az ügyvéd, a pap, meg a kereskedők. Szombaton esteként éjjelleg nyitva vannak a boltok egész Kanadában. Ilyenkor járnak a gazdák vagy ahogy itt nevezik őket "farmerek" vásárolni. Nagy ur ám itt a gazda. Övé az ország jövője.

Amikor nyugaton laktam, a békevári nagy magyar tanyák szívében, egyszer meg akartam látogatni egy szomszédos faluban lakó gazdát. Államminiszter lett belőle. A nyomdában — ilyen is volt a tíz házból álló faluban — várakoztam a miniszter urra. Amikor eluntam a várakozást, megszóítottam egy könyörgő nyomdamestékes atyafit, hogy igazítson már utba, hol találhatom meg a miniszter ur magas személyét.

Hát az meg én volnék... Letisztogatta a kezét, ahogy tudta, kezét szoritottunk s azután ebédelni mentünk s órákon át beszélgettünk sok mindenről. Ebből az országból valahogy hiányzanak a "földi istenségek", ha valamelyik kiválik tehetségével, akkor a többi hűséges hive lesz.

Expresszvonat száguld velünk Nyugat felé. Sétálgatva, csak magyar szó úti meg füleimet. A magyar szó egyébként nem nagyon ritka erre felé. Nyár van, odahaza már javában aratnak. Napokon keresztül csupa pusztaságon, ritkák erdőkön át száguld a vonat. Ez szoritotta el az asszony ság szívét. Jaj, hogy lehet itt megélni! Csupa kó itt minden, meg hó! És otthon már aratnak.

Nagy világ ez a Kanada, próbálok biztatni a magyar menyecskéket. Ahol benne megragad a magyar, ott biztosan meg lehet birkózni hóval, hideggel, kövel, pusztasággal. Majd jön a jó buzatermő föld is...

A menyecske hiszi is, meg nem is. Eltelik mindig négy-öt év, amikor hozzászokik Kanada sajtóságához a bevándorló.

A nagy magyar telepek közül Békevár református, Stockholm pedig katolikus. Békevár körül majdnem kétszáz ezer hold birtok van egy tömegben magyar kézben. Tiszteletudó polgárai már az új hazának, gyermekeik azonban éppen olyan jól beszélnek magyarul, mint angolul. A békevári magyarok között, ha valaki eltölt néhány évet, megtanulhatja, hogy az igazán a magyar, aki ma kényszer és érdeke nélkül, szíve szerint magyar.

Van a magyaroknak Kanadában virágzó egyházközségeik mellett egy kitünő magyar lapjuk: a Winnipegben megjelenő "Kanadai Magyar Újság" mely nagy érdemeket szerzett magának.

Sok vándor magyar "jumpolva" járja Kanadát. Tehervonatokon, marhaszállító kocsiiban húzódnak meg s hol keletről nyugatra, hol meg nyugatról keletre húzódnak vadászák a jobb és állandóbb munkaalkalmakat. Sokszor életveszélyes, de mindenkor felettébb kellemetlen módja ez az utazásnak. Nem is mindenkor oda jut vele, ahová szeretne. Egy bizo-

nyos, hogy nem sok pénzbe kerül. Szegény ember vízzel főz. Kanadát így is végig lehet utasni. De, akinek nem muszáj, az ne igen válassza ezt az utat.

Dél-Kanada felett messze északra nyúlik az északi fény hárja. Messzi észak Kanada, Yukon és a sarkvidék a legritkábban lakott terület. Eszkimók, prémvadászok, kincseket kutató kalandorok álomországa. Az óriás még alszik s mérhetetlen kiterjedésű erdők, ezernyi tó majd aranyat, ezüstöt, színes kincseket rejtő sziklás, kopár területek képezik királyi takaróját. Az évtizedek azonban gyorsan mulnak s talán út majd a varázslóra, amikor dermedt tagjain élet cikázik át.

Kanada még csak lesz. Ez nem azt jelenti, hogy nem volna számottevő az, ami már ki van építve. A múlt évben mintegy kétfélszáz új és egyéb nyomtatvány került ki nyomdából. De kiterjedéséhez mért lehetőségeihez képest majd csak talán újabb száz esztendő letelte után kezd igazi arca kifejlődni.

Az egyszerű farmertől és küzködi iparostól kezdve a miniszterekig, mindenki tudatában van annak, hogy a jövőt is építi egyuttal.

Molnár Jenő dr.

Oláh fantázia Szent István koronájáról

Bucuresti. Az "Universul" karácsonyi számában hosszú cikk közöl aradi tudósítójától, amely teljesen hamis és hazug beállításban ad vissza egy olyan eseményt, amely meg sem történt. Doján Margit, Cselényi József és Magyar Imre cigányzenekarának aradi fellépésétől van szó a cikkben, amelynek elején a tudósító rámutat arra, hogy Cselényi József aradi közismert Erdélyben, hogy a budapesti rádióba irreverent dalokat énekel. Ő énekelte azt a dalt is — írja az Universul — amelyben hivatkozik van arra, hogy: "ha a magyarok Erdélyt visszatérnek, jaj lesz az oláhoknak és gyermekeiknek".

Ezt a "bandát" — írja az Universul, amely a sziguranca meghatározását citálta — az aradi vasuti állomáson tüntető

melegséggel és virágcsokrokkal fogadták. Este azután okot közöl aradi tudósítójától, amely teljesen hamis és hazug beállításban ad vissza egy olyan eseményt, amely meg sem történt. Doján Margit, Cselényi József és Magyar Imre cigányzenekarának aradi fellépésétől van szó a cikkben, amelynek elején a tudósító rámutat arra, hogy Cselényi József aradi közismert Erdélyben, hogy a budapesti rádióba irreverent dalokat énekel. Ő énekelte azt a dalt is — írja az Universul — amelyben hivatkozik van arra, hogy: "ha a magyarok Erdélyt visszatérnek, jaj lesz az oláhoknak és gyermekeiknek".

Ezt a "bandát" — írja az Universul, amely a sziguranca meghatározását citálta — az aradi vasuti állomáson tüntető

Nem kell sok helyet pazarolni, a fenti meze megcáfolására. De jellemző az Unversul elvankult magyargyűlöletére és az oláhok rettegésére, hogy helyet ad egy ilyen, már az első pillanatra lehetetlen mesének.

Egy aradi olvasónk leveléből meg is tudtuk a valót.

Tulajdonképpen Bogán Margit kétszer jelent meg a színpadon, először diszmagyarban, másodszor nemzeti viseletben, természetesen pártával és nem a Szt. István koronájával a fején. Mindegyes színműt percekig tartó tapsvihar követett és annyira lelkesedett a közönség, hogy már a magyar himnusz akarták élelni. A rendőrség persze csak erre várt, mert tudta, hogy mit kell tennie azután. Elgyesek el is kezdték a magyar himnusz éneklését, de azok o-láh felbujtók voltak. Erre a hatóságok rá is jöttek, de nem csálhathattak velők semmit mert még egyelőre a hatalom az oláhok kezében van — mondja a levélíró, akinek nevét érthető okokból nem közölhetjük.

Milyen lesz az új Ford?

Noha kevés olvasónknak lesz alkalmuk autómobil vásárolni az idén, mindenesetre érdemes lesz megjegyeznünk, hogy Henry Ford is átvette a Kanadai Magyar Újság hasábjain már bemutatott Auburn-Cord rendszerű első-tengely meghajtást.

Az utóbbi hónapokban mindjárt előtérbe kerül az első kerék meghajtás problémája, amelyet sokan szeretnének a technika legújabb vívmányai közé sorolni és elfelejtik, hogy majdnem olyan régi, mint maga az autó, mert már Cugnot francia mérnök történelmi becsü gőszekere ezen az elven épült.

A versenykocsik világában épen nem udjóság ez az elv, mivel az indianapolisi verseny pályán az amerikai versenykocsik nagyrésze már évek óta ilyen rendszerű. Henry Ford állítólag 1931-re elsőkerék meghajtásos hathengeres autópípussal akarja elarasztani a világot.

MELYIK A VILÁG LEGSZEGÉNYEBB FŐVÁROSA

A belgrádi "Politika" című lap adatai szerint Belgrád a világ legszegényebb fővárosa. A 226,000 lakosu Belgrád az egyetlen főváros Európában, ahol a lakosság 90 százaléka fix fizetésből, napszámából, nyugdíjból stb. él. Csak a lakosság 10 százaléka él iparból, kereskedelemből, vagy vagyonából. A munkások száma Belgrádban 48,537, a hivatalnokok száma 45,547. Belgrád tehát a birocácia fővárosa. Ipara csak most kezd fejlődni. A lap kimutatásából megtudjuk azt is, hogy a főváros lakosságának 80 százaléka a létminimumnál kevesebbet keres, innen is érthető tehát a megvesztegetés óriási szerepe a jugoszláv közéletben.

SUGARAKKAL KÜZDENEK — A PÉNZHAMISÍTÁS ELLEN

Az angol nagybankok új hamispénz-kutató eljárás vezettek be. A vizsgálat eszköze: az ultraviolet sugár. A vizsgálati megbízott hivatalnok elsőtételtel szobákban ülnek és a bankjegyekre számlálás közben ultraviolet sugarat világítanak.

Az angol bankjegyek titkos összetételű festőanyagokkal készülnék s valahányszor olyan bankjegy kerül az ultraviolet sugarak alá, ami nem ilyen festőanyaggal készült, tehát hamis, a kéllehetetlen sugarak különös színelváltozást okoznak a bankjegyen. Minden angol bankjegy ultraviolet sugarakkal fogtak ezentul megvizsgálni.

D.D.